

JOACHIM WERNER

1909 – 1994

La 9 ianuarie 1994 s-a stins din viață la München prof. dr. dr.h.c. Joachim Werner, personalitate de excepție în arheologia europeană vreme de peste o jumătate de veac. A fost un dascăl desăvârșit, care a dăruit cu generozitate din experiența și acumulările de o viață, investind un timp enorm pentru modelarea și formarea viitoarei generații de arheologi. A fost în același timp un slujitor de elită al științei antichităților, cu o informație vastă și o înțelegere remarcabilă a fenomenelor istoriei antice și medievale.

Joachim Werner s-a născut la 23 decembrie 1909 la Berlin. Aici avea să încheie studiile liceale și să treacă examenul de bacalaureat la „Staatliches Französisches Gymnasium”. Din 1928 începe studiile universitare, în timpul cărora face o îmbinare fericită între protoistorie, arheologie clasică, istorie veche și istorie medie. Efectele benefice ale acestei pregătiri complexe vor putea fi sesizate în toată activitatea științifică de mai târziu.

Conform reglementărilor învățământului superior german de atunci, practică rămasă în uz până în zilele noastre, studentul putea să-și realizeze semestrele de studii la universități diferite, iar Joachim Werner a folosit prompt aceste avantaje. Își începe studiile la Berlin, dar după primul semestru pleacă la Viena, unde rămâne două semestre. Se întoarce la Berlin, pentru ca după alte două semestre să plece la Marburg, unde va rămâne până la încheierea studiilor și va susține teza de doctorat. Proaspătul profesor Gero von Merhart începuse de curând (1928) să pună aici bazele unei școli moderne de arheologie, a cărei faimă avea să atragă cu repeziciune elita tineretului studios din sfera științelor arheologice din multe țări ale continentului. Joachim Werner a fost marcat profund de spiritul și rigoarea acestei școli și de efervescența intelectuală pe care a trăit-o acolo. S-a considerat un produs al ei și i-a rămas atașat fidel toată viața.

Între profesorii cărora le-a frecventat cursurile și seminariile la universitățile din Berlin, Viena și Marburg s-au numărat M. Ebert, A. v. Premerstein, W. Unverzagt, J. Jacobsthal, G. Rodenwaldt, R. Holtzmann, E. Zahn, E. E. Stegel, O. Menghin, R. Egger și bineînțeles Gero von Merhart. Disertația *Münzdatierte austrasische Grabfunde*, susținută în decembrie 1932 și apărută după trei ani în colecția „Denkmäler der Völkerwanderungszeit” (Berlin, 1935), a rămas până astăzi o lucrare de referință în domeniu. La referatul lui G. v. Merhart s-a adăugat și acela al lui Hans Zeiss, care i-a fost de fapt mentorul principal în perioada de pregătire a disertației.

În anul următor (1933) va primi mult râvnita bursă a Institutului Arheologic German, acordată celui mai apreciat tânăr care și-a trecut recent doctoratul. Bursa obținută i-a oferit șansa de a face în anii 1933-1934 lungi călătorii de studii în țări din Orientul Apropiat și din Europa (Irak, Siria, Palestina, Turcia, Grecia, Bulgaria, România, Jugoslavia, Ungaria, Austria și Italia). A fost un prilej de a acumula mult într-un timp record și aceasta încă de la primii pași în cariera sa. Volumul imens de informații adunate cu privire la civilizațiile din Orientul Apropiat și din bazinul Mării Mediterane i-au lărgit substanțial orizontul de arheolog și istoric al antichității și al evului mediu timpuriu, dându-i de la început dimensiuni sporite.

În 1935 Joachim Werner va ocupa un post de asistent la cunoscuta Comisie Romano-Germană din Frankfurt a Institutului Arheologic German, unde va rămâne până în 1942. A avut ca director pentru scurtă vreme pe Gerhard Bersu, iar apoi pe Ernst Sprockhoff. În primii ani de aici a prelucrat celebra colecție Diergardt din Köln, despre care va publica mai întâi studiul *Eine ostgotische Prunkschnalle von Köln-Severinstor* (*Studien zur Sammlung Diergardt II*), în „Kölner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte” 3 (Berlin, 1958). Câțiva ani mai târziu va apărea și primul volum despre colecție, în care valorifică una din cele mai importante categorii de piese din componența acesteia (*Die Fibeln*, Berlin, 1961).

La începutul anului 1938 își susține docența la Universitatea din Frankfurt, având ca referenți pe E. Sprockhoff și H. Zeiss. Lucrarea a fost publicată sub titlul *Die beiden Zierscheiben des Thorsberger Moorfundes. Ein Beitrag zur frühgermanischen Kunst- und Religionsgeschichte* în colecția „Römisch-Germanische Forschungen”, 16, Berlin, 1941. În același an a fost numit și docent la Universitatea din Frankfurt, dar în anul următor va fi chemat pentru serviciul militar.

În ianuarie 1942 Joachim Werner este numit profesor pentru preistorie și protoistorie la nou înființata „Reichsuniversität” din Strasbourg, unde rămâne până în mai 1943, când va fi rechemat la armată. Sfârșitul războiului și perioada imediat următoare o petrece în Elveția. În timpul internării militare de aici pregătește viitoarea monografie *Das alamannische Grüberfeld von Bülach*, care a apărut în seria „Monographien zur Ur- und Frühgeschichte der Schweiz”, 9, Basel, 1953. Peste ani își amintea cu recunoștință de țara care l-a adăpostit în momentele atât de grele de după încheierea războiului și de prietenii săi elvețieni, E. Vogt și R. Laur-Belart.

În 1946 Joachim Werner a fost numit provizoriu ca profesor la Universitatea din München, pe locul lui H. Zeiss, despre a cărui soartă nu se știa încă nimic. Abia peste un an s-a aflat că acesta căzuse pe front în România la 30 august 1944, fapt pentru care în anul 1948 Joachim Werner a primit numirea definitivă. Începuturile la Universitatea din München au fost deosebit de grele în acei ani. I-au fost de mare ajutor tânărul asistent Vladimir Milojević și, pe atunci funcționar administrativ, Georg Kossack, doi tineri care mai târziu vor intra la rândul lor în elita personalităților arheologiei germane.

La Institut für Vor- und Frühgeschichte und Provinzialrömische Archäologie de la Universitatea din München a rămas în activitate până în 1974. Un sumar bilanț arată că în cei 28 de ani de profesorat au trecut doctoratul la el un număr de 33 de tineri, iar 7 viitori profesori și-au susținut docența (V. Milojević, G. Kossack, H. Müller-Karpe, G. Ulbert, W. Torbrügge, H. Schubart și V. Bierbrauer). Și-a pregătit cu o rigoare și o conștiinciozitate rară cursurile și seminariile, acestea din urmă adevărate laboratoare metodologice. A considerat instruirea și formarea studenților și doctoranzilor ca fiind cea dintâi obligație a sa. Era o investiție ce izvora dintr-un profund simț al datoriei pentru viitor.

După încheierea muncii didactice la Universitate, Joachim Werner și-a continuat activitatea la „Kommission zur Erforschung der spätrömischen Raetien” a Academiei Bavareze de Științe până în ultima clipă a vieții. Ca președinte al acesteia încă de la înființare în 1957, a desfășurat o muncă impresionantă, care s-a concentrat mai ales pe proiecte de săpături arheologice în obiective de mare interes științific (Inwillino, Münsterberg, Kastell Sponeck, Weßling și altele), precum și pe publicarea integrală a acestora și a altora mai vechi. Drept mărturie a dimensiunii eforturilor și a reușitelor sale stau cele aproape 50 de volume publicate sub egida amintitei Comisii în seria „Münchener Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte”.

A publicat 17 volume, cuprinzând monografiile sau alt gen de lucrări și peste 300 de studii, articole, note și recenzii, unele din acestea din urmă având un pronunțat caracter de studii. Ele arată un evantai larg de preocupări și de teme abordate, datorate nu numai pregătirii sale multilaterale, în domenii conexe, ci și modului său de a înțelege și trata fenomenele lumii antice în complexitatea lor și cu toată interdependența firească dintre ele. Joachim Werner a scris numai atunci când avea ceva precis de spus și totdeauna a avut multe de comunicat. N-a scris niciodată de complezență, pentru a răspunde amabil vreunei invitații. Chiar și în notele cele mai reduse ca întindere aduce informații și interpretări noi. Textul lui rămâne dens și clar, plin de esență, fără risipă de cuvinte sau incursiuni depărtate de subiect. Influența magistrului asupra celor ce l-au cunoscut, fie direct fie numai prin opera sa, a fost mare, iar locul lui în istoria arheologiei germane și a celei europene va fi apreciat corect doar după studii precise asupra impactului pe care l-a avut prezența sa la catedră și în paginile publicațiilor de arheologie.

Prin maniera tranșantă și intransigentă de a aborda și mai ales de a contesta unele păreri supuse spre dezbateră, indiferent dacă discuția se purta în cadru restrâns sau cu prilejul vreunui colocviu sau congres, Joachim Werner devenea uneori incomod pentru parteneri. Dar tot atât de bine se știa că el are dreptate și de aceea opinia lui într-o chestiune sau alta ajungea ca un test de credibilitate, fiind căutată și ascultată cu grijă.

Joachim Werner a înțeles povara ce o purta Germania, de aceea s-a străduit să schimbe, în ochii europenilor și ai lumii, imaginea țării sale din preajma și din timpul ultimei conflagrații mondiale, tragedie trăită nu doar ca spectator, ci ca participant direct. A făcut-o cu competența savantului, cu înțelepciune și tenacitate. Drept mărturie că a reușit ceea ce și-a propus, stau onorurile ce i s-au făcut, lui și în același timp țării sale, de cele mai înalte foruri științifice din multe țări europene. A fost dr. h. c. al Universității din Kraków (1990), membru de onoare al Academiei Regale Irlandeze (1973), membru (în străinătate) al Academiilor de Științe din Bulgaria (1984) și Serbia (1988), membru corespondent al Academiilor din Viena (1975), Bruxelles (1977), Roma (1990) și Kraków (1992) și de asemenea membru al altor 12 diverse Societăți Științifice. În propria sa țară devenise membru corespondent (1936) și membru plin (1943) al Institutului Arheologic German, precum și membru al Academiei Bavareze de Științe (1953). Este locul să ne exprimăm regretul că inițiativa Academiei Române de a-l alege printre membrii săi a venit cu multă întârziere și n-a mai ajuns a fi finalizată.

ION IONIȚĂ